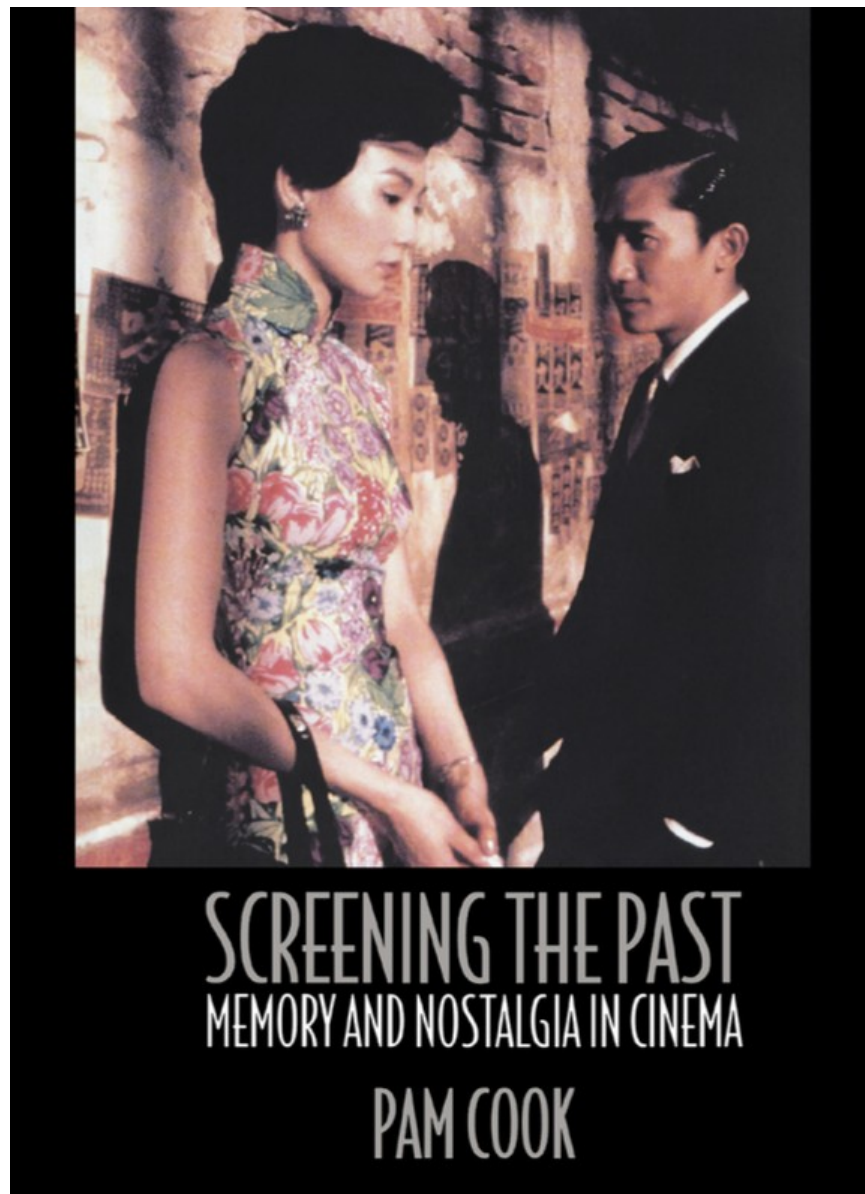

Paměť a nostalgie v audiovizuálních průmyslech

FAVh033

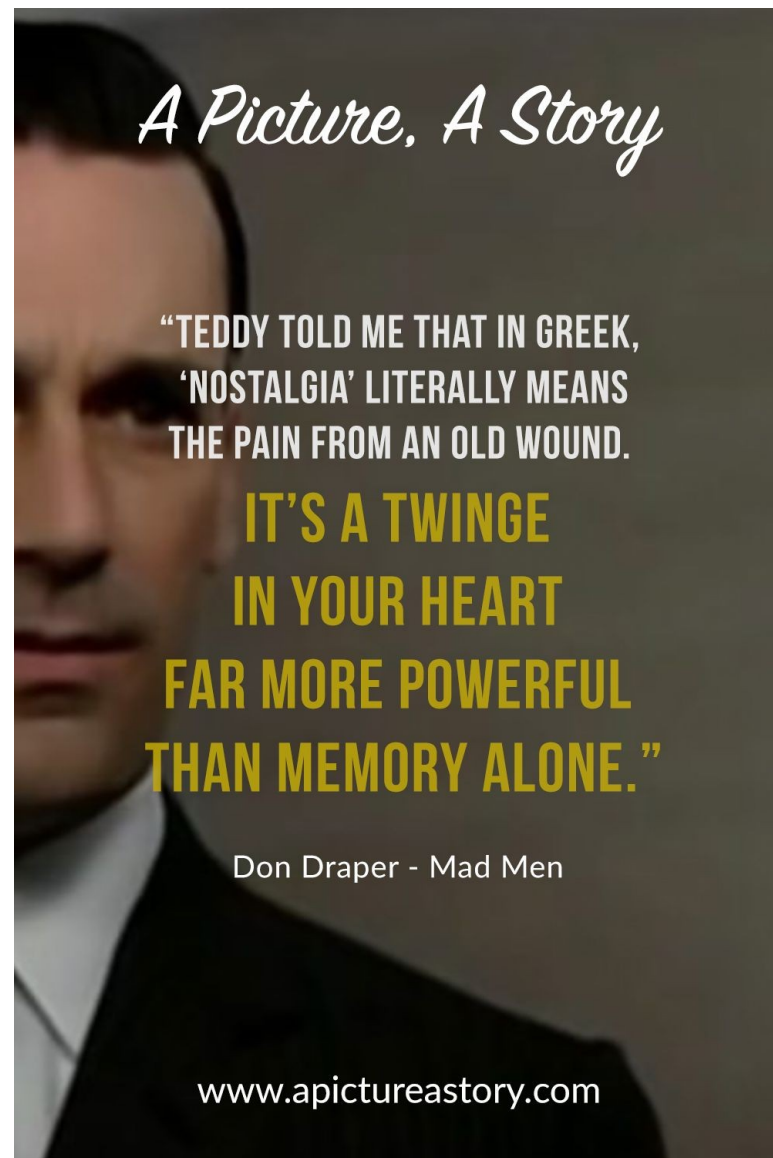
21. 4. 2021

Mgr. Šárka Gmitterková, Ph. D.

Historie/Paměť/Nostalgie

Pokud historii budeme vnímat jako něco objektivně spolehlivého, distancovaného, pak nostalgie je opačný extrém – sladkobolné ohlížení se do minulosti.

Nostalgie jako součást postmoderny

- Postmoderní společnost jako společnost spektaklu
- Postmoderní kultura jako sled obrazů, povrchů a jejich následných citací X absence pevného jádra a podstaty + absence hloubky
- podezíravost vůči vizualitě a síle obrazů?
- Ceněným rysem postmoderních děl je jejich heterogenita
- postmoderní společnost je zbavená vší historicity, vše je redukováno jen na obrazy

Osmdesátá léta VS Osmdesátky

- Nostalgické návraty formou stereotypů, zažitých představ a evokace pocitů; intertextualita
- Dějiny v performativním, subjektivním rozměru, zpochybnění lineární historie i pokroku jako takového >> **ztracený ideál, který se už nikdy nevrátí a zpřístupní se pouze pomocí obrazů, předmětů nebo performance uplynulé éry**
- únik do celistvých a přehledných světů minulosti před chaotickou a neuspokojivou přítomností >> **jako rezignace na přítomnost nebo kritický dialog se současností?**

Frederic Jameson o nostalgii

- „Historicita totiž není ani reprezentací minulosti, ani reprezentací budoucnosti: můžeme ji definovat především jako vnímání přítomnosti coby minulosti, tj. jako takový vztah k přítomnosti, který ji zcizuje a umožňuje nám zaujmout takový odstup od bezprostřední skutečnosti, jenž je pak charakterizován jako historická perspektiva.“ (s. 345)
- „Klasický nostalgický film, který přítomnost obchází, svůj nedostatek historičnosti vyjadřuje tím, že se v hypnotické fascinaci noří do velkolepých obrazů minulosti jednotlivých generací.“ (s. 360)

Ostalgie

- Nostalgická vlna v zemích bývalého východního bloku, která se smířlivě ohlíží za érou socialismu
- Původ v Německu, kombinace nostalgie a německého slova „Ost“ – východ.
- V různých zemích má různé podoby (Polsko víc camp, v Německu komerční aspekt, v Rusku posvěceno státními strukturami)
- U nás od druhé poloviny 90. let >> filmy Jana Hřebejka a Petra Jarchovského, seriál *Vyprávěj*, pořad *Retro*, soutěž *Tenkrát na východě* + opětovné uvedení tv seriálů ze 70.let)

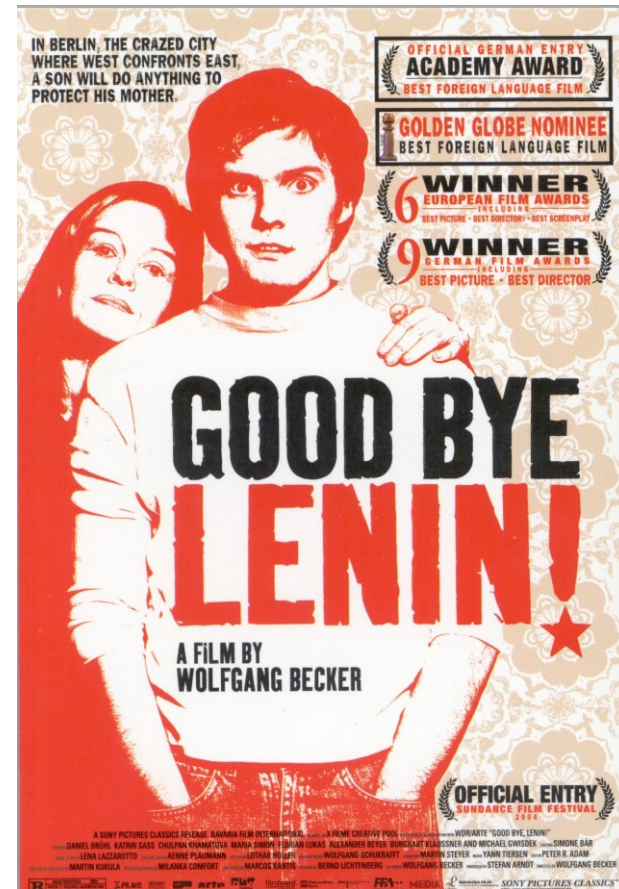
Ostalgie

- ❑ Negativní konotace socialistického kýče
- ❑ V německém kontextu je vyjádřením pocitu sociální a fyzické dislokace řady bývalých východních Němců >> deziluze z procesu sjednocení
- ❑ Nová německá sjednocená identita není uzavřená a hotová, ale jde o stále otevřený proces
- ❑ Snaha ukázat dětství a dospívání ve východním Německu jako něco normálního je samo o sobě politickým gestem

Good Bye, Lenin! (2003, r. Wolfgang Becker)

- Vrchol ostalgické vlny
- Příběh mladíka Alexe a jeho sestry Ariane, kteří se starají o matku Christiane. Ta upadne do komatu těsně před pádem režimu a probudí se o osm měsíců později.
- Alex jako archeolog, který pátrá po předmětech bývalého režimu
- Pro matku vytvořil **vlastní nostalgickou verzi pozdního socialismu, která nemá s realitou nic společného >> sebereflexivní gesto**
- Pouhé rodinné drama?

Konec ostalgické přebarvenosti?

